

รัฐธรรมนูญแห่งประเทศญี่ปุ่น มาตรา 9: ความพยายามที่จะแก้ไข ของนายกรัฐมนตรี ชินโซ อาเบะ

รุ่งลาวรรณ รุ่งวัฒนภัทร
คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

บทคัดย่อ

รัฐธรรมนูญ มาตรา 9 แห่งประเทศญี่ปุ่นได้บรรจุหลักการสันติภาพด้วยการประกาศละเลิกสงครามในฐานะสิทธิของรัฐอธิปไตย ซึ่งหลักการดังกล่าวได้ทำให้รัฐธรรมนูญญี่ปุ่นเป็นรัฐธรรมนูญสันติภาพฉบับเดียวในโลก ในช่วงแรก มีการตีความรัฐธรรมนูญอย่างเคร่งครัดว่าญี่ปุ่นจะเป็นกลางอย่างเบ็ดเสร็จ จะไม่จัดให้มีศักยภาพทางสงครามใดๆ ไว้แม้แต่เพื่อป้องกันตนเอง แต่ต่อมา การตีความรัฐธรรมนูญได้มีวิวัฒนาการเปลี่ยนแปลงไปตามบริบทระหว่างประเทศและกาลเวลา อันมีผลประโยชน์แห่งชาติและความมั่นคงแห่งชาติเป็นตัวกำหนดหลัก ทั้งนี้แม้ว่าในทางนิตินัย บทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญจะไม่ถูกแก้ไขเพิ่มเติมแต่อย่างใด แต่ในทางพฤตินัย การตีความในปัจจุบันนั้นได้เดินทางมาไกลเกินกว่าเจตนารมณ์แรกเริ่มของรัฐธรรมนูญมากแล้ว

มีผู้นำญี่ปุ่นหลายคนปรารถนาที่จะแก้ไขรัฐธรรมนูญ มาตรา 9 แต่ไม่สามารถดำเนินการได้สำเร็จ จนกระทั่งปัจจุบันที่นายกรัฐมนตรีชินโซ อาเบะ ประกาศความปรารถนาที่จะแก้ไขรัฐธรรมนูญ มาตรา 9 อีกครั้ง และได้มีการวางแผนการดำเนินงานไว้อย่างชัดเจนกว่าทุกครั้งที่ผ่านมา ในการนี้ เพราะเหตุใดนายอาเบะจึงปรารถนาที่จะแก้ไขรัฐธรรมนูญ มาตรา 9 และแนวโน้มความสำเร็จในการดำเนินการเป็นอย่างไร เป็นเรื่องที่สำคัญและน่าสนใจอย่างยิ่ง เนื่องจากความพยายามของเขาหากจะประสบความสำเร็จจะส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงครั้งยิ่งใหญ่ของประเทศญี่ปุ่นและส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้าน

คำสำคัญ: รัฐธรรมนูญญี่ปุ่นมาตรา 9 สิทธิในการป้องกันตนเองร่วม รัฐธรรมนูญสันติภาพ กองกำลังป้องกันตนเองแห่งชาติญี่ปุ่น ชินโซ อาเบะ

The article 9 of the Constitution of Japan: An Attempt to Amend by Prime Minister Shinzo Abe

Runglawan Rungwatpattara*

Faculty of Political Science, Thammasat University

Abstract

Article 9 of Japan's Constitution contained the peaceful principle through a declaration that renounced war as a sovereign right of the nation. Such a principle has made Japan's constitution the only pacifist constitution in the world. In the beginning, there was a straightforward interpretation of the Constitution that Japan would be absolutely neutral. It did not allow for any potential war except for self-defence. Later, the reinterpretation of the Constitution evolved to meet a changing international context and time. National interests and security are the Constitution's primary determinants. Although de jure the provisions of the Constitution will not be amended in any way, de facto current interpretation has travelled far beyond the original intent of the Constitution.

Many Japanese leaders have sought to amend Article 9 of the Constitution, but have failed to implement this successfully. Until, that is, Prime Minister Shinzo Abe announced his desire to amend the Constitution's Article 9, with a proposal that was clearer than ever before. For this reason, it is very important and interesting to understand why Shinzo Abe has sought to revise Article 9, and how likely it is that his attempt will succeed. Because, if his efforts are successful, it will result in a major change and affect Japan's relations with its neighbouring countries.

Keywords: Article 9 of Japan's Constitution, collective self-defence, the pacifist constitution, Japan self-defense force, Shinzo Abe

* Corresponding author e-mail: kazar_00@hotmail.com

มาตรา 9

ด้วยความปรารถนาอย่างจริงใจให้เกิดสันติภาพระหว่างประเทศบนพื้นฐานความมีระเบียบและยุติธรรม ประชาชนชาวญี่ปุ่นจะละเลิกสงครามในฐานะสิทธิของรัฐอธิปไตยชั่วคราว ตลกดจนการใช้การขู่คุกคามด้วยกำลังและการใช้กำลัง เป็นหนทางแก้ไขความขัดแย้งระหว่างประเทศ

เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ตามย่อหน้าแรก ญี่ปุ่นจะไม่คงไว้ซึ่งกองกำลังทางบก ทางทะเล และทางอากาศ รวมทั้งศักยภาพในการทำสงครามใดๆ และไม่ยอมรับสิทธิในการเข้าร่วมสงคราม (ชิวิต สุกุทซึกุ, 2556, น.60)

รัฐธรรมนูญของประเทศญี่ปุ่น ได้รับการร่างขึ้นโดยประเทศสหรัฐอเมริกา นำโดยนายพลแมคอาเธอร์ในนามของฝ่ายสัมพันธมิตรผู้ชนะสงครามโลกครั้งที่สอง โดยมาตรา 9 ถูกร่างขึ้นมาควบคุมญี่ปุ่นไม่ให้ก่อสงครามอีกในอนาคต ซึ่งการปฏิเสธการใช้กำลังเป็นหนทางแก้ไขความขัดแย้งระหว่างประเทศที่ปรากฏในย่อหน้าแรกของมาตรา 9 ถูกเรียกว่าเป็น “ประโยคสันติภาพ” (peace clause) และทำให้รัฐธรรมนูญฉบับนี้ เป็นที่รับรู้กันโดยทั่วไปว่าเป็น “รัฐธรรมนูญฉบับสันติภาพ” ฉบับเดียวในโลกมาจนถึงทุกวันนี้

ในช่วงแรกเป็นช่วงหลังความโหดร้ายของสงคราม ประชาชนแทบทุกฝ่ายจึงล้วนประสงค์สันติภาพ แนวคิดสันติภาพได้รับการต้อนรับจากประชาชนญี่ปุ่นอย่างชื่นมื่น นายกรัฐมนตรีนาชิเงรุ โยชิเดะ (Shigeru Yoshida) จึงตีความมาตรา 9 อย่างเถรตรงว่า มาตรา 9 คือ “การไม่ครอบครองศักยภาพทางการทหารใดๆ แม้แต่เพื่อป้องกันตนเอง” ซึ่งการตีความเช่นดังกล่าวได้ปฏิเสธสิทธิในการป้องกันตนเองโดยสิ้นเชิง โดยสิทธิในการป้องกันตนเองนั้น แบ่งเป็นสองประเภท คือ “สิทธิในการป้องกันตนเองโดยส่วนตัว” (individual self-defense) และ “สิทธิในการป้องกันตนเองร่วม”

(collective self-defense) และการปฏิเสธสิทธิในการป้องกันตนเองเช่นนี้ ทำให้ญี่ปุ่นต้องตกอยู่ในฐานะประเทศไม่ปกติ (Abnormal State) มาตั้งแต่บัดนั้น

แต่ต่อมา มาตรา 9 ต้องเผชิญความท้าทายเมื่อญี่ปุ่นจำเป็นต้องจัดตั้งกองกำลังขึ้นมาทดแทนกองกำลังของสหรัฐอเมริกาที่ถอนออกจากญี่ปุ่นไปเข้าสู่สมรภูมิมิรบในเกาหลีในเดือนมิถุนายนปี 1950 ซึ่งการจัดตั้งกองกำลังนั้น ในช่วงแรก จัดตั้งขึ้นมา 75,000 นาย ชื่อว่ากองกำลังตำรวจสำรองแห่งชาติ (National Police Reserve: NPR) และในปี 1954 ได้ยกฐานะและขยายมาเป็นกองรบ เรียกว่ากองกำลังป้องกันตนเอง (Self-Defense Force: SDF) หรือกองกำลังป้องกันตนเองแห่งญี่ปุ่น (Japan Self-Defense Force: JSDF) ทั้งนี้ การจัดตั้งกองกำลังขึ้นมาทำให้เกิดการปรับการตีความรัฐธรรมนูญใหม่ว่า ญี่ปุ่นเป็นประเทศอธิปไตยและมีสิทธิในการป้องกันตนเอง โดยสิทธิในการป้องกันตนเองของประเทศญี่ปุ่นภายใต้การตีความแห่งรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันนั้นมีขอบเขตจำกัดเพื่อการป้องกันตนเองอย่างแท้จริงซึ่งนั่นหมายถึงมีสิทธิในการป้องกันตนเองโดยส่วนตัว (individual self defense) แต่สามารถใช้สิทธิประเภทดังกล่าวได้อย่าง “จำกัด” อันการกระทำใดๆ ที่ใช้อาวุธถือว่าเป็นสิ่งที่ยื่นออกเหนือลักษณะการป้องกันประเทศและการส่งกำลังในการป้องกันประเทศไปยังต่างประเทศเป็นการกระทำที่ไม่อยู่ในรัฐธรรมนูญแม้แต่ในขอบข่ายร่วมปฏิบัติการกิจของสหประชาชาติและในขณะเดียวกันก็ยอมรับว่าประเทศมีสิทธิในการป้องกันตนเองร่วม (collective self defense) แต่ไม่อาจใช้สิทธิประเภทดังกล่าวได้ เนื่องจากเกินขอบเขตของการป้องกันตนเอง

ในการนี้ เมื่อสถานการณ์สงครามเย็นเริ่มคลี่คลายความมั่นคงของญี่ปุ่น ในปลายทศวรรษ 1950 ผู้นำญี่ปุ่นฝ่ายขวา นายโนบุสุเกะ กิชิ (Nobusuke

Kishi) มองว่าบทบัญญัติมาตรา 9 และอุดมการณ์ฝ่ายซ้ายไม่สอดคล้องกับสถานการณ์ดังกล่าว เขาจึงเสนอให้มีการแก้ไขรัฐธรรมนูญ เพื่อให้ประเทศติดอาวุธขึ้นมาใหม่ แต่ข้อเสนอให้มีการแก้ไขรัฐธรรมนูญของนายกิชิได้ส่งผลให้สถานการณ์ทางการเมืองในขณะนั้นเป็นไปด้วยความวุ่นวาย เกิดกระแสต่อต้านอย่างหนักจากประชาชนส่วนใหญ่ในประเทศ ประกอบกับการที่นายกิชิได้จัดทำสัญญาความมั่นคงร่วมกับสหรัฐฯ ฉบับใหม่ จึงทำให้เกิดการเดินขบวนครั้งใหญ่ที่สุดในประวัติศาสตร์ของญี่ปุ่น จนทำให้ดำริเกี่ยวกับการแก้ไขรัฐธรรมนูญเป็นอันต้องยุติไปและในที่สุดนายกิชิต้องลาออกจากตำแหน่ง และผู้นำญี่ปุ่นที่ขึ้นมาบริหารประเทศต่อจากนั้นต้องหวนกลับไปบริหารประเทศภายใต้ลัทธิโยชิคะ ซึ่งเป็นหลักการที่นายกรัฐมนตรีโยชิคะได้สร้างไว้เป็นแนวทางในการบริหารประเทศ ประกอบด้วยหลักการสามประการคือ 1) มุ่งมั่นฟื้นฟูเศรษฐกิจของญี่ปุ่น 2) ลดกำลังอาวุธ หรือมีอาวุธและกองกำลังทหารขนาดย่อม และจะหลีกเลี่ยงการเข้าไปพัวพันในปัญหายุทธศาสตร์ระหว่างประเทศ และ 3) พึ่งพาอาศัยสหรัฐอเมริกาในการป้องกันประเทศ (ไชยวัฒน์ คำชู, 2549, น. 45 - 46) ทั้งนี้ การไม่ต้องทุ่มเทในกิจการทหาร แต่มุ่งพัฒนาเฉพาะด้านเศรษฐกิจที่บอบช้ำจากสงคราม ส่งผลให้เศรษฐกิจญี่ปุ่นเติบโตอย่างขนานใหญ่ในช่วงทศวรรษ 1960 ต่อเนื่องถึง 1970

ต่อมาในทศวรรษ 1980 เกิดเหตุการณ์ที่ทำให้รัฐธรรมนูญ มาตรา 9 มีการเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญอีกครั้งหนึ่ง โดยผู้นำของญี่ปุ่นนายยาสุฮิโร นากาโซเน (Yasuhiro Nakasone) ต้องการแก้ไขภาพลักษณ์ของญี่ปุ่นที่ถูกกดดันจากนานาชาติในฐานะประเทศพัฒนาแล้วที่มีเศรษฐกิจใหญ่เป็นอันดับสองของโลกแต่หลีกเลี่ยงความรับผิดชอบในกิจการโลกโดยการอ้างข้อจำกัดของมาตรา 9 เรื่องห้ามส่งกำลังออกนอกประเทศ ซึ่งการดำเนินนโยบายเช่นนี้

ส่งผลให้ญี่ปุ่นตกอยู่ในที่นั่งลำบากเมื่อทศวรรษ 1980 เศรษฐกิจของญี่ปุ่นเริ่มตกต่ำอย่างหนักจากมาตรการกีดกันสินค้าญี่ปุ่นอย่างเข้มงวดและกีดกันการเข้าถึงแหล่งพลังงานและวัตถุดิบจากนานาชาติ นายนาคาโซเนจึงมีนโยบายใกล้ชิดกับสหรัฐอเมริกา ทั้งนี้ เขาได้ผลักดันอย่างกระตือรือร้นให้มีการแก้ไขรัฐธรรมนูญ มาตรา 9 อีกครั้ง มีการริเริ่มปูทางไปสู่การแก้ไขมาตรา 9 โดยกระทรวงศึกษาญี่ปุ่นมีนโยบายเปลี่ยนคำบางคำในตำราเรียนประวัติศาสตร์เพื่อไม่ให้นักเรียนมีทัศนคติเกลียดทหารโดยอ้างว่าตำราเรียนถูกบิดเบือนข้อเท็จจริงจากนักวิชาการฝ่ายซ้าย เช่น ในตำราเรียนทางประวัติศาสตร์มีการใช้คำว่ารุกราน (invasion) กระทรวงศึกษาต้องการเปลี่ยนให้มาใช้คำว่ารุกคืบ (advance) แทน แต่ความพยายามนี้ต้องยุติและถูกระงับชั่วคราว เนื่องจากประเทศที่เคยถูกญี่ปุ่นรุกราน เช่น จีน เกาหลีใต้ และเกาหลีเหนือมีปฏิกิริยาต่อต้านและประท้วงญี่ปุ่นอย่างรุนแรง ซึ่งส่งผลต่อความสัมพันธ์ทางการค้ากับประเทศเหล่านี้ อีกทั้งถูกต่อต้านจากสื่อมวลชนและพรรคฝ่ายค้านในรัฐสภา และนี่ถือเป็นครั้งที่สองของประวัติศาสตร์ชาติที่มีผู้นำญี่ปุ่นเสนอให้มีการแก้ไขรัฐธรรมนูญ มาตรา 9 อย่างไรก็ตาม แม้ความพยายามผลักดันให้มีการแก้ไขรัฐธรรมนูญของนายนาคาโซเนจะไม่ประสบผลสำเร็จ แต่ในสมัยนี้ได้เกิดการเปลี่ยนแปลงการตีความมาตรา 9 เมื่อนายนาคาโซเนตอบสนองข้อร้องขอจากสหรัฐฯ ให้ญี่ปุ่นช่วยส่งกำลังไปกวาดตุนระเบิดบริเวณอ่าวเปอร์เซียในสงครามอิรัก-อิหร่าน โดยการตอบสนองอย่างกระตือรือร้นของนายนาคาโซเนทำให้รัฐบาลญี่ปุ่นได้ตีความมาตรา 9 ใหม่ เพื่อเปิดโอกาสให้กองกำลังป้องกันตนเองถูกส่งออกนอกประเทศไปปฏิบัติภารกิจดังกล่าวได้ โดยตีความว่า การส่งกองกำลังไปกวาดตุนระเบิด ถือเป็นกรำจัดอุปสรรคในการเดินเรือ ไม่ถือเป็นการส่งไป “ใช้กำลัง” ในต่างแดน จึงเป็นสิ่งที่กระทำได้โดยไม่ขัดรัฐธรรมนูญ (ธีวินท์ สุพุทธิกุล, 2556, น.83)

ในช่วงต้นทศวรรษ 1990 เกิดกรณีวิกฤตอ่าวเปอร์เซีย อิรักส่งทหารเข้ายึดครองคูเวต บรรดาประเทศมหาอำนาจล้วนมีบทบาทในการส่งกำลังบำรุงกองกำลังนานาชาติ และให้ความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจแก่ประเทศอาหรับที่ได้รับผลกระทบ ในขณะที่ญี่ปุ่นกลับสงวนท่าทีและส่งเพียงเงินไปช่วยเหลือ ทำให้ญี่ปุ่นถูกวิพากษ์วิจารณ์อย่างหนักถึงความไม่พร้อมตอบสนองต่อภาวะฉุกเฉินของสังคมโลกและการขาดความรับผิดชอบในกิจการระหว่างประเทศ ซึ่งทำให้ภาพลักษณ์ของญี่ปุ่นตกต่ำอย่างหนัก ดังนั้นโดยอาศัยการตีความล่าสุดของรัฐบาลนายนาโกโซเน นายกรัฐมนตรี โทชิกิ ไคฟู (Toshiki Kaifu) ได้ส่งเรือกวาดทุ่นระเบิดเข้าไปยังอ่าวเปอร์เซียเพื่อให้ความช่วยเหลือในวิกฤตอ่าวเปอร์เซียหลังสงครามยุติ ซึ่งการดำเนินการในครั้งนี้ ถือเป็นครั้งแรกที่กองกำลังป้องกันตนเองถูกส่งออกนอกประเทศนับตั้งแต่จัดตั้งมา และเพื่อเป็นการรองรับภารกิจของกองกำลังป้องกันตนเองที่จะมีส่วนร่วมในปฏิบัติการรักษาสันติภาพภายใต้กรอบขององค์การสหประชาชาติ ในขอบเขตที่กว้างมากกว่าการกวาดทุ่นระเบิดแล้ว รัฐบาลนายไคฟูจึงได้ทำการปรับยืดหยุ่นมุมมองการตีความมาตรา 9 ใหม่ ภายใต้หลักการว่า ภายใต้พันธกรณีของการเป็นสมาชิกสหประชาชาติ สมาชิกทุกประเทศต้องมีหน้าที่ในการรักษาความมั่นคงระหว่างประเทศร่วมกัน และรัฐธรรมนูญญี่ปุ่นมิได้จำกัดให้ญี่ปุ่นเข้าร่วมในปฏิบัติการดังกล่าว ดังนั้นญี่ปุ่นจึงมีสิทธิอย่างเต็มที่ในการเข้าร่วมปฏิบัติการรักษาความมั่นคงระหว่างประเทศภายใต้ปฏิบัติการที่เป็นภารกิจของสหประชาชาติ (ไพน์, 1991/2540, น. 210) ซึ่งเพื่อเป็นการสอดคล้องกับแนวทางการปรับยืดหยุ่นมุมมองการตีความมาตรา 9 ใหม่ รัฐบาลนายไคฟูได้พยายามผลักดันร่างกฎหมายที่อนุญาตให้กองกำลังป้องกันตนเองไปปฏิบัติการรักษาสันติภาพร่วมกับกองกำลังนานาชาติของสหประชาชาติอีกครั้ง

จนในที่สุด UN Peace-keeping Operation (UNPKO) ได้ผ่านการเห็นชอบของรัฐสภาญี่ปุ่นในเดือนกรกฎาคม ค.ศ. 1992 ถือว่าเป็นการยกเลิกข้อห้ามที่มีมานานเกี่ยวกับการส่งทหารญี่ปุ่นไปปฏิบัติการในต่างประเทศ

เมื่อเข้าสู่ช่วงต้น ศตวรรษ 21 ได้เกิดเหตุการณ์ที่ส่งผลกระทบต่อมาตรา 9 อย่างใหญ่หลวงอีกครั้ง เมื่อรัฐบาลนายจุนอิชิโร โคอิสุมิ (Junichiro Koizumi) ได้ตัดสินใจสนับสนุนและร่วมมือกับสหรัฐอเมริกาในปฏิบัติการต่อต้านการก่อการร้าย โดยหลังจากเกิดเหตุการณ์ก่อวินาศกรรมในสหรัฐอเมริกา ในวันที่ 11 กันยายน 2001 สหรัฐอเมริกาได้ทำการโจมตีอัฟกานิสถาน รัฐบาลญี่ปุ่นก็เดินทางสนับสนุนพร้อมทั้งให้ความช่วยเหลือในปฏิบัติการของสหรัฐอเมริกาอย่างกระตือรือร้นเช่นกัน ทั้งๆ ที่ปฏิบัติการต่อต้านการก่อการร้ายดังกล่าว มิใช่ภารกิจที่อยู่ภายใต้ขอบข่ายการรักษาสันติภาพของสหประชาชาติ ต่อมาเมื่อสหรัฐอเมริกากบอุกรักในปี 2003 ญี่ปุ่นก็สนับสนุนอย่างเต็มที่อีกเช่นเคย ซึ่งการที่จะช่วยเหลือปฏิบัติการของสหรัฐอเมริกาได้นั้น รัฐบาลญี่ปุ่นได้ออก พ.ร.บ. มาตรการพิเศษต่างๆ ได้แก่ พ.ร.บ. มาตรการพิเศษต่อต้านการก่อการร้าย (Anti-Terrorism Special Measures Law) พ.ร.บ. แก้ไขกฎหมายกองกำลังป้องกันตนเอง (Amendment of Self-Defense Force Law) พ.ร.บ. แก้ไขกฎหมายความร่วมมือระหว่างประเทศ (Amendment of the International Peace Cooperation Law) เพื่อเปิดโอกาสให้ญี่ปุ่นสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมในปฏิบัติการและสนับสนุนกองกำลังสหรัฐอเมริกา ที่เป็นการให้ความร่วมมือแบบไม่ใช่การสู้รบด้วยอาวุธได้ ในการนี้ มุมมองการตีความรัฐธรรมนูญ มาตรา 9 จึงถูกปรับยืดหยุ่นออกไปอีกครั้งว่า ญี่ปุ่นมีสิทธิในการป้องกันตนเองร่วม (collective self-defense) และสามารถใช้อิทธิพลดังกล่าวได้ดังเช่นชาติอื่นๆ โดยสิทธิในการ

ป้องกันตนเองร่วมไม่ได้ถูกจำกัดอยู่ในขอบข่ายของการปฏิบัติภารกิจรักษาสันติภาพร่วมกับสหประชาชาติเท่านั้น แต่ยังสามารถใช้เพื่อสนับสนุนและปกป้องพันธมิตรในปฏิบัติการแก้ไขปัญหาความมั่นคงระหว่างประเทศ (ศิริพร วัชชวัลกุล, 2549, น. 122)

นายชินโซ อาเบะ (Shinzo Abe) เข้ามาบริหารประเทศครั้งแรกในปี 2006 และได้ประกาศความพยายามในการแก้ไขรัฐธรรมนูญ มาตรา 9 ซึ่งถือเป็นผู้นำคนที่สามในประวัติศาสตร์ญี่ปุ่นที่ได้เสนอให้มีการแก้ไขรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันอีกครั้ง โดยในความพยายามที่จะแก้ไขรัฐธรรมนูญ เขาได้จัดตั้งคณะที่ปรึกษาส่วนตัว (advisory panel) ขึ้นมาเพื่อมาศึกษาแนวทางเกี่ยวกับการแก้ไขรัฐธรรมนูญ แล้วนำเสนอต่อรัฐสภา พยายามทบทวนหลักการการปฏิเสศสิทธิในการป้องกันตนเองร่วม เพื่อให้มีการยอมรับและสามารถใช้สิทธิดังกล่าวได้อย่างเป็นรูปธรรม และได้ผลักดันให้รัฐสภาญี่ปุ่นมีมติผ่านกฎหมายกระบวนการแก้ไขรัฐธรรมนูญ (Act on Procedures for Amendment of the Constitution of Japan) และกฎหมายการทำประชามติเกี่ยวกับการแก้ไขรัฐธรรมนูญ (Japan's national referendum law) ได้สำเร็จ อย่างไรก็ดี ความพยายามในการแก้ไขรัฐธรรมนูญ มาตรา 9 ที่ดูเหมือนว่าจะดำเนินไปด้วยดีกลับต้องสะดุดลงเมื่อในช่วงปลายปี 2007 นายอาเบะได้ประกาศลาออกจากตำแหน่งอย่างกะทันหัน จนกระทั่งเขาได้กลับมาบริหารประเทศอีกครั้ง ในวันที่ 26 ธันวาคม 2012 และได้นำนโยบายการแก้ไขมาตรา 9 มาผลักดันต่อ อนึ่ง การได้รับเลือกกลับเข้ามาบริหารประเทศร่วมกับพรรคร่วมรัฐบาลสำคัญอย่าง พรรคนิวโคเมอิ (New Komeito) ด้วยคะแนนสนับสนุนอย่างถล่มทลาย มากกว่า 2 ใน 3 ของจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั้งหมด ทำให้อาเบะมีความมั่นใจที่จะประกาศนโยบายว่าจะทำการแก้ไขรัฐธรรมนูญ มาตรา 9 และให้สัญญาว่าจะดำเนินการให้แล้วเสร็จภายในวาระการดำรงตำแหน่งนี้ ของเขา

ทั้งนี้ อุดมการณ์และแนวคิดของนายอาเบะ มีผลอย่างมากต่อการกำหนดนโยบายบริหารประเทศและความพยายามในการแก้ไขมาตรา 9 โดยเขาได้รับอิทธิพลอย่างยิ่งจากครอบครัวที่เป็นนักการเมือง กล่าวคือ นายอาเบะเติบโตมาในครอบครัวนักการเมืองฝ่ายอนุรักษนิยม เขาเป็นบุตรของนายชินทาโร อาเบะ (Shintaro Abe) อดีตรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ และเลขาธิการพรรค LDP เป็นหลานปู่ของนายคัน อาเบะ (Kan Abe) นักการเมืองสายอนุรักษนิยม และเป็นหลานตาของอดีตนายกรัฐมนตรี นายกิชิ ผู้ซึ่งเสนอให้มีการแก้ไขรัฐธรรมนูญ มาตรา 9 เป็นคนแรก ซึ่งนายอาเบะชื่นชมตาของเขาเป็นอย่างมาก ดังที่กล่าวถึงผู้เป็นตาไว้ว่า “ตั้งแต่ตอนเด็ก ในสายตาของข้าพเจ้า ตาของข้าพเจ้าคือรัฐบุรุษ ผู้เปี่ยมไปด้วยความจริงใจ ผู้ซึ่งคิดแต่เพียงว่าอนาคตของประเทศจะเป็นอย่างไร... บางคนเคยกล่าวหาว่า ตาของข้าพเจ้าเป็นอาชญากรสงครามชั้นหนึ่ง แต่ข้าพเจ้ารู้สึกต่อต้านคำกล่าวนั้นอย่างสิ้นเชิง ซึ่งจากประสบการณ์นี้อาจทำให้ข้าพเจ้าเป็นพวกอนุรักษนิยม” (Yoshida, 2012) ในช่วงวัยหนุ่มนายอาเบะได้รับโอกาสให้ทำหน้าที่ในตำแหน่งเลขานุการของนายชินทาโร อาเบะ พ่อของเขาซึ่งขณะนั้นดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ นายอาเบะได้มีโอกาสตามพ่อไปเจรจาทางการทูตกับผู้นำประเทศกว่า 20 ประเทศ ซึ่งประสบการณ์นี้ได้ทำให้เขาเห็นและซึมซับวิธีการทางการทูต ดังนั้น จุดสนใจของเขายังอยู่ที่การทูตและชาตินิยม

จากแนวคิดและอุดมการณ์ของเขาที่ได้รับอิทธิพลจากผู้เป็นตาและผู้เป็นพ่อ ทำให้วิสัยทัศน์สำคัญในการบริหารประเทศของนายอาเบะ คือ การตั้งเป้าหมายเป็นประเทศผู้สร้าง “สันตินิยมเชิงรุก” (active pacifism) นั่นคือ ส่งเสริมภารกิจและบทบาทของกำลังป้องกันตนเองของญี่ปุ่นให้เข้าไปมีส่วนร่วมในการพิทักษ์รักษาความมั่นคงและสันติภาพ

ระหว่างประเทศมากขึ้น และวิสัยทัศน์การสร้าง “ญี่ปุ่นที่เข้มแข็ง” (Strong Japan) นั่นคือ การสร้างเสริมผลประโยชน์แห่งชาติทุกด้าน ในการนี้ ในความพยายามที่จะแก้ไขรัฐธรรมนูญ มาตรา 9 ของนายอาเบะ มีนักวิชาการผู้มีชื่อเสียงหลายท่าน ได้คาดเดาถึงเหตุผลความพยายามของนายอาเบะ ซึ่งสรุปรวมเป็น 3 แนวทาง ได้แก่ 1) ความต้องการทำให้ประเทศเป็นประเทศปกติที่สามารถใช้สิทธิในการป้องกันตนเองร่วมได้ 2) ความต้องการแก้ไขรัฐธรรมนูญที่สหรัฐอเมริกาเป็นผู้ร่าง เพื่อให้ญี่ปุ่นเป็นผู้ร่างรัฐธรรมนูญของตนเอง และ 3) ความต้องการทำให้สภาพความเป็นจริงสอดคล้องกับบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ โดยเฉพาะการมีอยู่ของกองกำลังป้องกันตนเอง ดังนั้น การศึกษาเหตุผลความพยายามของนายอาเบะ ผู้เขียนจึงมุ่งพิสูจน์สมมติฐาน 3 แนวทางดังกล่าว เพื่อให้ทราบเหตุผลที่แท้จริงของนายอาเบะ ดังนี้

ความต้องการแก้ไขรัฐธรรมนูญเพื่อทำให้ประเทศเป็นประเทศปกติที่สามารถใช้สิทธิในการป้องกันตนเองร่วม

การที่รัฐธรรมนูญปฏิเสธสิทธิในการป้องกันตนเองร่วม ทำให้ญี่ปุ่นต้องตกอยู่ในฐานะเป็นประเทศไม่ปกติ ซึ่งความไม่เป็นปกติของประเทศ ทำให้พวกเขาตินิยมและอนุรักษนิยมในประเทศญี่ปุ่นมองว่า ญี่ปุ่นไม่เป็นเอกราชอย่างแท้จริง โดยนายอาเบะเองก็เช่นเดียวกัน ดังที่เขา กล่าวว่า “ข้าพเจ้าต้องการบรรลุความปรารถนาของตาในการกลับไปสู่ความเป็นเอกราชอย่างแท้จริง” (Yoshida, 2012) และนอกจากความไม่เป็นปกติของประเทศ จะทำให้ประเทศไม่เป็นเอกราชอย่างแท้จริงแล้ว ในสายตาของนายอาเบะยังมองว่าข้อจำกัดนี้เป็นอุปสรรคต่อแนวทางความมั่นคงและการป้องกันประเทศท่ามกลางภัยคุกคามความมั่นคงแห่งชาติ อีกทั้ง ยังเป็นอุปสรรคต่อการสร้างภาพลักษณ์ของการเสียดสละเพื่อประชาคม

ระหว่างประเทศ อันซึ่งสำคัญต่อญี่ปุ่นที่มีเป้าหมายจะก้าวไปยืนในตำแหน่งผู้นำในเวทีระหว่างประเทศภายใต้วิสัยทัศน์ “สันตินิยมเชิงรุก” และการเป็น “ญี่ปุ่นที่เข้มแข็ง”

ในช่วงปลายปี 2013 รัฐบาลของนายอาเบะ ได้ผ่านโครงการป้องกันประเทศ (National Defense Program Guideline) โครงการเตรียมกำลังป้องกันประเทศระยะกลาง (Mid-Term Defense Program) และยุทธศาสตร์ป้องกันความมั่นคงแห่งชาติ (National Defense Strategy) เพื่อรองรับยุทธศาสตร์ความมั่นคงของเขา โดยเป็นการวางแนวทางเพิ่มศักยภาพทางการทหาร และวางแนวทางในการป้องกันประเทศที่ประเมินจากสถานการณ์ความมั่นคงในปัจจุบัน ซึ่งจากการประเมินสถานการณ์ความมั่นคงในปัจจุบัน ญี่ปุ่นมองปัจจัยที่กระทบต่อความมั่นคงของประเทศ ประกอบด้วย ภัยคุกคามระหว่างประเทศที่ทั่วโลกกำลังประสบร่วมกัน เช่น การก่อการร้าย การแพร่กระจายอาวุธที่มีอานุภาพทำลายล้างสูง สงครามกองโจร เป็นต้น ภัยคุกคามในภูมิภาค ได้แก่ กรณีการเติบโตของจีนที่นายอาเบะวางยุทธศาสตร์ความมั่นคงมุ่งตรงไปที่การสกัดกั้นการเติบโตของจีนเป็นหลัก กรณีการครอบครองและทดลองอาวุธที่มีอานุภาพทำลายล้างสูง (Weapon of mass destruction: WMD) ของเกาหลีเหนือ รวมถึงกรณีการเพิ่มแสนยานุภาพทางการทหารของรัสเซีย และการขัดแย้งผลประโยชน์อันเกิดจากกรณีพิพาทหมู่เกาะดินแดนกับประเทศเพื่อนบ้าน ประกอบด้วย กรณีพิพาทพรมแดนบริเวณหมู่เกาะเตียวหยู (Diaoyu)/ เซนคาคุ (Senkaku) ระหว่างจีนและญี่ปุ่น ที่ต่างฝ่ายต่างอ้างกรรมสิทธิ์ในการครอบครอง และในช่วงหลังสถานการณ์ตึงเครียดขึ้นมาก ดังเช่น ในปลายปี 2013 จีนได้ประกาศเขตแสดงตนเพื่อการป้องกันภัยทางอากาศ (Air Defense Identification Zone: ADIZ) ครอบคลุมน่านฟ้า

เหนือหมู่เกาะดังกล่าว กรณีพิพาทบริเวณหมู่เกาะต็อกโด (Tokdo)/ ทาเคชิม่า (Takeshima) ระหว่างญี่ปุ่นและเกาหลีใต้ ซึ่งสถานการณ์การอ้างกรรมสิทธิ์ครอบครองก็ตั้งเคียงไม่น้อยเช่นกัน และกรณีพิพาทพรมแดนบริเวณหมู่เกาะคูริลใต้ (Southern Kuril) ระหว่างญี่ปุ่นและรัสเซียที่ยังไม่สามารถหาข้อยุติได้

จากการที่นายอาเบะให้ความสำคัญกับความมั่นคงแห่งชาติและผลประโยชน์แห่งชาติทั้งด้านความมั่นคงและบูรณภาพแห่งดินแดนสูงมาก เขาจึงมองว่ารัฐธรรมนูญ มาตรา 9 เป็นอุปสรรค ซึ่งเขาต้องการแก้ไขมาตรา 9 เพื่อจำกัดข้อจำกัดทางการทหารของประเทศ เพื่อเปิดทางให้ญี่ปุ่นสามารถเพิ่มขีดสมรรถนะในการป้องกันตนเองได้อย่างเต็มที่ อันจะส่งเสริมต่อเป้าหมายการสกัดกั้นจีน อนึ่ง ด้วยยุทธศาสตร์ความมั่นคงและการป้องกันประเทศของญี่ปุ่นได้ผูกโยงไว้กับยุทธศาสตร์ความมั่นคงของสหรัฐอเมริกาอย่างเหนียวแน่นภายใต้สนธิสัญญาความมั่นคงร่วม ก็ทำให้นายอาเบะปรารถนาที่จะกระชับความร่วมมือทางการทหารกับสหรัฐอเมริกาในลักษณะหุ้นส่วนที่เท่าเทียมกัน ทั้งเพื่อเป้าหมายสกัดกั้นการเติบโตของจีนและเป้าหมายในการส่งเสริมผลประโยชน์และความมั่นคงของญี่ปุ่นทั่วโลก นอกจากนี้ ด้วยภาพลักษณ์ของญี่ปุ่นที่ตกต่ำในเรื่องการแสดงความรับผิดชอบต่อกิจการของโลก นายอาเบะก็ปรารถนาให้ประเทศสามารถใช้สิทธิในการป้องกันตนเองร่วมได้อย่างปกติ เพื่อวัตถุประสงค์ของการส่งกองกำลังออกนอกประเทศเพื่อมีส่วนร่วมเชิงรุกในกิจกรรมการรักษาสันติภาพและเสถียรภาพระหว่างประเทศได้

ความต้องการแก้ไขรัฐธรรมนูญเพื่อให้ชาวญี่ปุ่นมีรัฐธรรมนูญที่ตนเองเป็นผู้ร่าง

แนวคิดชาตินิยมของคนญี่ปุ่น รวมถึงตัวนายอาเบะ เชื่อมาโดยตลอดว่า รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันเป็น “ของขวัญอันชั่วช้าจากการยอมจำนนในยุคยึดครอง” โดยเชื่อว่ารัฐธรรมนูญที่ได้รับการ

ร่างขึ้นจากสหรัฐอเมริกานั้น ไม่ใช่รัฐธรรมนูญของชาวญี่ปุ่นอย่างแท้จริง เป็นเรื่องน่าอึดอัดใจอย่างยิ่งสำหรับญี่ปุ่นที่จะเรียกรัฐธรรมนูญนี้ว่า “รัฐธรรมนูญญี่ปุ่น” เพราะการร่างขึ้นโดยบุคคลภายนอกที่ไม่ได้ใส่ใจต่อจิตวิญญาณของชาวญี่ปุ่น ทำให้รัฐธรรมนูญมีรูปแบบที่เน้นปัจเจกแบบตะวันตกซึ่งกีดกร่อนธรรมเนียม ประเพณี และค่านิยมของชาวญี่ปุ่นที่มุ่งเน้นความเป็นกลุ่มก้อน ซึ่งถือเป็นเรื่องไม่ถูกต้องที่รัฐธรรมนูญถูกนำมาบังคับใช้กับชาวญี่ปุ่นโดยที่ชาวญี่ปุ่นไม่ได้เป็นผู้ร่าง (ชาลวิทช์ ซัยกันย์, 2550, น. 16) และที่สำคัญคือ พวกเขารู้สึกตรงกันว่านี่เป็นความน่าขมขื่นอย่างแสนสาหัสที่ประเทศที่เคยยิ่งใหญ่ มีเกียรติภูมิและศักดิ์ศรี มีวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์มาอย่างยาวนานเช่นญี่ปุ่นต้องมาตกอยู่ในสถานะต่ำต้อยและจำเป็นต้องเดินตามระบบที่ตนเองไม่ใช่ผู้กำหนดเองเช่นนี้ ดังนั้น นายอาเบะจึงเห็นว่าประเทศควรแก้ไขรัฐธรรมนูญเพื่อให้ความภาคภูมิใจในชาติกลับคืนมาจากการมีรัฐธรรมนูญที่เป็นของชาวญี่ปุ่นเอง ซึ่งการมีรัฐธรรมนูญที่ชาวญี่ปุ่นเป็นเจ้าของจะทำให้ญี่ปุ่นเป็นชาติแห่งความภาคภูมิใจ (Proud Nation) และกลายเป็นญี่ปุ่นอย่างแท้จริง ดังที่นายอาเบะยืนยันมาตลอดว่าการแก้ไขรัฐธรรมนูญจะเป็นเรื่องของความภาคภูมิใจในชาติเหนือกว่าเหตุผลอื่นใด (The Economist, 2013)

ความต้องการทำให้สภาพความเป็นจริงสอดคล้องกับบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ โดยเฉพาะการมีอยู่ของกองกำลังป้องกันตนเอง

นอกจากความคลุมเครือทางกฎหมายเกี่ยวกับการปรับการตีความรัฐธรรมนูญ มาตรา 9 จะทำให้เกิดการถกเถียงกันอย่างกว้างขวางและหลายฝ่ายในประเทศต้องการแก้ไขปัญหานี้ให้มีความชัดเจนแล้ว ปัญหาสภาพความเป็นจริงของการดำรงอยู่และศักยภาพของกองกำลังป้องกันตนเองญี่ปุ่นก็เป็นอีกปัญหาหนึ่งที่ขัดแย้งกับบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ

มาตรา 9 โดยปัจจุบันญี่ปุ่นมีกองทัพที่มีความซับซ้อนและเป็นประเทศหนึ่งในสิบของโลกที่ใช้จ่ายงบประมาณทางการทหารมากที่สุด ซึ่งตั้งแต่ปลายทศวรรษ 1980 เป็นต้นมา งบประมาณทางการทหารของญี่ปุ่นเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ล่าสุดในปี 2013 ค่าใช้จ่ายในการป้องกันประเทศของญี่ปุ่นติดอันดับ 8 ของโลก รองจากสหรัฐฯ จีน รัสเซีย ซาอุดีอาระเบีย ฝรั่งเศส อังกฤษ และเยอรมนี (Stockholm International Peace Research Institute, 2014) ทั้งนี้ จากสภาพดังกล่าวได้ทำให้รัฐบาลหลายรัฐบาลของญี่ปุ่นเผชิญปัญหาเมื่อเกิดคำถามจากทั้งภายในและภายนอกประเทศ แต่รัฐบาลไม่สามารถตอบคำถามให้เกิดความชัดเจนได้ มีหน้าที่ยังเงินหน้าขยายแนวทางการความมั่นคงและการป้องกันประเทศเพื่อให้ตอบสนองต่อความมั่นคงแห่งชาติต่อไป จนทำให้สภาพปัญหาความคลุมเครือดังกล่าวเพิ่มขึ้นทุกขณะ อนึ่ง มีผู้กล่าวว่า ทางเลือกที่ยุติปัญหาสภาพดังกล่าวของญี่ปุ่น เพื่อทำให้แนวทางปฏิบัติสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญนั้นมีอยู่สองทาง คือ 1) การละทิ้งกิจการทหารและแนวทางการความมั่นคงและการป้องกันประเทศ แล้วหันกลับไปสู่จุดยืนแรกของรัฐธรรมนูญ กับ 2) การแก้ไขรัฐธรรมนูญ มาตรา 9 เพื่อยุติปัญหา ซึ่งแน่นอนว่าอาเบะเองเห็นความจำเป็นของการมีอยู่ของกองกำลังป้องกันตนเองที่สมควรทำให้ถูกต้องชอบธรรมภายใต้รัฐธรรมนูญ และแน่นอนว่าสำหรับนายอาเบะนั้นทางเลือกแรกไม่มีทางเกิดขึ้น

เมื่อนายอาเบะประกาศความพยายามในการแก้ไขรัฐธรรมนูญ มาตรา 9 เขาได้ดำเนินการเพื่อให้บรรลุซึ่งความพยายามในการแก้ไขรัฐธรรมนูญ โดยมีการจัดตั้งกลไกต่างๆ ขึ้นมามากมายเพื่อขับเคลื่อนความพยายามของเขา ยกตัวอย่างเช่น การจัดตั้งคณะที่ปรึกษาส่วนตัวขึ้นใหม่ และจัดตั้งคณะที่ปรึกษาของรัฐบาลสำหรับการปฏิรูปกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันตนเอง (A government advisory com-

mittee on defense-related legal reforms) อีกทั้งมีการแก้ไขกฎหมายการทำประชามติเกี่ยวกับการแก้ไขรัฐธรรมนูญ (Japan's national referendum law) ซึ่งสืบเนื่องมาจากกฎหมายการทำประชามติเกี่ยวกับการแก้ไขรัฐธรรมนูญไม่สามารถบังคับใช้ได้ในปี 2010 เพราะยังคงมีปัญหาหลายประการที่ไม่สามารถหาข้อยุติได้ เช่น การกำหนดอายุผู้มีสิทธิลงคะแนนประชามติเป็น 18 ปี ในขณะที่กฎหมายส่วนใหญ่ของประเทศกำหนดอายุผู้บรรลุนิติภาวะไว้ที่ 20 ปี การกำหนดเกณฑ์การลงประชามติไว้ว่าต้องได้รับคะแนนเสียงส่วนใหญ่จากจำนวนประชาชนผู้มาลงประชามติทั้งหมด ซึ่งเกิดคำถามว่าสมควรหรือไม่กับการเปลี่ยนแปลงกฎหมายสูงสุดของชาติแต่ใช้คะแนนการสนับสนุนจากประชาชนเพียงจำนวนน้อยนิดเท่านั้น และยังมีประเด็นการจำกัดสิทธิข้าราชการในกระบวนการดังกล่าว ซึ่งไม่เป็นไปตามหลักการสิทธิเสรีภาพที่ได้รับการประกันไว้ตามรัฐธรรมนูญ (Waseda bulletin of comparative laws, 2007) ในการนี้ นายอาเบะได้นำกฎหมายนี้กลับมาพิจารณาใหม่เพื่อแก้ไขประเด็นที่ยังเป็นปัญหา ซึ่งกฎหมายดังกล่าวได้ผ่านการเห็นชอบของรัฐสภาเรียบร้อยแล้วในเดือนมิถุนายน 2014 คาดว่าจะมีผลบังคับใช้ภายในอีก 4 ปีข้างหน้า

ก่อนที่แก้ไขรัฐธรรมนูญ มาตรา 9 นายอาเบะมีดำริให้แก้ไขมาตรา 96 ก่อน ซึ่งมาตรา 96 ระบุเงื่อนไขในการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญว่าต้องได้รับความเห็นชอบจากรัฐสภาด้วยคะแนน 2 ใน 3 ของทั้งสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา และต้องได้รับความเห็นชอบจากประชาชนด้วยคะแนนเสียงข้างมาก ทั้งนี้ เพื่อให้การแก้ไขมาตรา 9 กระทำได้ง่ายขึ้น โดยต้องการให้แก้ไขสัดส่วนการลงคะแนนเห็นชอบในทั้งสองสภา จากเดิม คือ 2 ใน 3 ของแต่ละสภา ให้เหลือเพียง “เสียงส่วนใหญ่” อนึ่ง หลังจากในปลายปี 2012 พรรค LDP และพรรคร่วมรัฐบาลประสพ

ความสำเร็จจากการได้รับเลือกตั้งเข้ามาในสภาผู้แทนราษฎรด้วยคะแนนสนับสนุน มากกว่า 2 ใน 3 ของจำนวนสมาชิกสภาล่างทั้งหมด ทำให้เขาคาดหวังว่า ในการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา ในเดือนกรกฎาคม 2013 พรรค LDP และพรรคร่วมรัฐบาลจะได้รับเลือกตั้งด้วยคะแนนเสียงมากกว่า 2 ใน 3 ในสภาสูงเช่นเดียวกัน เพื่อจะทำให้แก้ไขรัฐธรรมนูญ มาตรา 96 ได้เร็ววัน แต่ผลการเลือกตั้งปรากฏว่า พรรค LDP และพรรคร่วมรัฐบาลได้รับเลือกเข้ามาในสภาสูงเป็นส่วนใหญ่ แต่ก็มีส่วนที่ไม่ถึง 2 ใน 3 ดังนั้น เมื่อสถานการณ์เริ่มไม่เอื้ออำนวยต่อความพยายามของเขา จึงทำให้นายอาเบะตัดสินใจเลือกที่จะใช้ความได้เปรียบจากการมีเสียงข้างมากในรัฐสภาผลักดันมาตรการอื่นที่ง่ายกว่าการแก้ไขรัฐธรรมนูญไปก่อน นั่นคือ ปรบการตีความรัฐธรรมนูญอีกครั้งผ่านกระบวนการนิติบัญญัติทั่วไปของรัฐสภาญี่ปุ่นที่ใช้สัดส่วนการเห็นชอบเพียงเสียงข้างมาก

เมื่อนายอาเบะเลือกที่จะผลักดันให้มีการปรับการตีความรัฐธรรมนูญ มาตรา 9 ในประเด็นสิทธิในการป้องกันตนเองร่วม ในวันที่ 1 กรกฎาคม 2014 คณะรัฐมนตรีได้เห็นชอบอย่างเป็นทางการให้มีการปรับการตีความรัฐธรรมนูญ มาตรา 9 ใหม่ โดยมีคณะรัฐมนตรีญี่ปุ่น ใจความสำคัญบางส่วนระบุว่า

เพื่อเป็นการปรับตัวให้ทันต่อสภาพแวดล้อมด้านความมั่นคงโดยรอบญี่ปุ่นที่เปลี่ยนแปลงไป และเพื่อปกป้องชีวิต ความสงบสุขในการใช้ชีวิตของประชาชนภายใต้สถานการณ์ดังกล่าว รัฐบาลได้พิจารณาแล้วเห็นว่า การตีความหมายรัฐธรรมนูญ เป็นวิธีการที่เหมาะสมเพื่อให้สามารถตอบสนองต่อสถานการณ์ได้อย่างเพียงพอและเหมาะสมภายใต้การตีความแบบใหม่ ในการนี้ เพื่อการปรับการตีความรัฐธรรมนูญของรัฐบาลแล้ว ความมั่นคงทางกฎหมายและความสอดคล้องกับหลักเหตุผลจึงเป็นสิ่งที่สมควรทำให้เกิดขึ้น ดังนั้น จึงเป็นความจำเป็นอย่างยิ่งที่

จะสร้างข้อสรุปของความเป็นจริงที่เป็นไปตามหลักเหตุผลเพื่อปกป้องความมั่นคงของชีวิต และความสงบสุขในการใช้ชีวิตของประชาชนภายใต้ข้อจำกัดของหลักการพื้นฐานของการตีความรัฐธรรมนูญ มาตรา 9 ที่ได้รับการอธิบายโดยรัฐบาลปัจจุบัน

ภาษาที่ใช้ในบทบัญญัติรัฐธรรมนูญ มาตรา 9 ระบุห้าม “ใช้กำลัง” ทุกรูปแบบในความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาถึง “สิทธิ (ของประชาชน) ในการใช้ชีวิตอย่างสงบสุข” ดังที่ได้รับการกล่าวไว้ในอารัมภบทคำขึ้นต้นรัฐธรรมนูญ และวัตถุประสงค์ของมาตรา 13 แห่งรัฐธรรมนูญที่กำหนดให้ “พวกเขา (ประชาชนทุกคน) มีสิทธิในการดำรงชีวิตที่มีเสรีภาพ และสามารถแสวงหาความสุข” ซึ่งประเด็นดังกล่าวจะเป็นเรื่องสำคัญสูงสุดต่อการพิจารณาการดำเนินนโยบายหรือกิจการใดๆ ของรัฐบาล, มาตรา 9 แห่งรัฐธรรมนูญญี่ปุ่นไม่สามารถถูกตีความห้ามมิให้ใช้มาตรการป้องกันตนเองเพื่อรักษาไว้ซึ่งสันติภาพ ความมั่นคง และความอยู่รอดได้อีกต่อไป ซึ่งมาตรการสำหรับป้องกันตนเองดังกล่าวจะถูกอนุญาตให้ใช้ได้เพียงเพื่อรับมือกับสถานการณ์ที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ โดยสถานการณ์นั้นจะส่งผลต่อสิทธิในชีวิต เสรีภาพ รวมไปถึงความสุขภาพสบายใจของประชาชนที่อาจถูกทำลายจากการโจมตีด้วยอาวุธโดยต่างประเทศ และเพื่อปกป้องสิทธิเหล่านี้ของประชาชน ดังนั้น “การใช้กำลัง” ในขอบเขตขั้นต่ำตามความจำเป็นจะได้รับการอนุญาต ซึ่งหลักการพื้นฐานนี้เป็นมุมมองที่ได้รับการนิยามจากรัฐบาลในอดีตที่เห็นว่า “การใช้กำลัง” สามารถได้รับการอนุญาตเป็นพิเศษภายใต้มาตรา 9 ดังที่ปรากฏอย่างชัดเจนในเอกสาร “ความสัมพันธ์ระหว่างสิทธิในการป้องกันตนเองร่วม กับ รัฐธรรมนูญ” ซึ่งเป็นเอกสารที่รัฐบาลส่งให้คณะกรรมการตรวจสอบของวุฒิสภาในวันที่ 14 ตุลาคม ค.ศ. 1972

(Prime Minister of Japan and His Cabinet)

ซึ่งในรายละเอียดของการปรับการตีความ มีการกำหนดเงื่อนไขเกี่ยวกับการใช้กำลังภายใต้สิทธิในการป้องกันตนเองร่วมไว้ 3 ประเด็นกว้างๆ คือ การใช้สิทธิในการป้องกันตนเองร่วมเพื่อปกป้องพันธมิตรนั้น การโจมตีที่เกิดกับประเทศพันธมิตรต้องเป็น “ภัยคุกคามอย่างชัดเจน” ต่อความปลอดภัยของญี่ปุ่น หรือล้มล้างสิทธิในการมีชีวิต เสรีภาพและการแสวงหาความสุขตามรัฐธรรมนูญของพลเมืองญี่ปุ่น และไม่มีหนทางอื่นใดแล้วนอกจากการใช้กำลังเพื่อป้องกันการโจมตีดังกล่าว รวมทั้ง จะเป็นการใช้กำลังจำกัดเท่าที่จำเป็นขั้นต่ำ ทั้งนี้ เป็นที่เข้าใจกันดีว่า *มาตรการป้องกันตนเอง* นอกจากจะเป็นการใช้กำลังเพื่อปกป้องประเทศญี่ปุ่นจากการถูกโจมตีโดยตรงแล้ว ยังเป็นการอนุญาตให้ใช้กำลังเพื่อปกป้องประเทศที่สามที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับญี่ปุ่นที่ผลจากการโจมตีประเทศดังกล่าวอาจกระทบต่อความมั่นคงของญี่ปุ่นและสวัสดิภาพของประชาชนชาวญี่ปุ่น และเป็นที่เข้าใจกันดีว่าความพยายามในการใช้สิทธิในการป้องกันตนเองร่วมนี้มุ่งไปที่สหรัฐอเมริกาเพื่อเป็นการกระชับความสัมพันธ์ด้านความมั่นคงและการทหารระหว่างกัน อันจะเป็นการเสริมสร้างยุทธศาสตร์การสกัดกั้นจีน

จากที่กล่าวมาทั้งหมด ความพยายามในการปรับการตีความรัฐธรรมนูญ มาตรา 9 ใหม่ นำมาสู่ข้อสรุปของเหตุผลความพยายามในการแก้ไขรัฐธรรมนูญ มาตรา 9 ที่แท้จริงของนายอาเบะ นั่นคือความต้องการเป็นประเทศปกติที่สามารถใช้สิทธิในการป้องกันตนเองร่วมได้เพื่อรักษาความมั่นคงแห่งชาติ รักษาบูรณภาพแห่งดินแดนและอธิปไตยของญี่ปุ่น อีกทั้ง เพื่อผลประโยชน์ของชาติในการเข้าไปร่วมรักษาสันติภาพและเพื่อผลประโยชน์ในการถ่วงดุลกับจีน อนึ่ง มีข้อสังเกตว่า หากปรับการตีความมาตรา 9 ครั้งนี้แล้ว แทบจะทำให้ญี่ปุ่นมีความเป็น

ปกติที่สามารถใช้สิทธิในการป้องกันตนเองร่วมได้ดังเช่นชาติอื่นทั่วไป แล้ว ซึ่งน่าจะไม่มีผลจำเป็นที่ต้องแก้ไขรัฐธรรมนูญแล้ว แต่เพราะเหตุใดผู้นำญี่ปุ่นยังคงยืนยันกรานที่จะแก้ไขรัฐธรรมนูญต่อไป ซึ่งคำตอบของข้อสังเกตนี้คือ เพราะการปรับการตีความรัฐธรรมนูญไม่ได้ทำให้ประเทศมีรัฐธรรมนูญที่ชาวญี่ปุ่นร่างขึ้นเอง ดังนั้น การมีรัฐธรรมนูญเป็นของชาวญี่ปุ่นอย่างแท้จริงจึงเป็นอีกเหตุผลหลักเหตุผลหนึ่งของนายอาเบะ ในขณะที่สมมติฐานความต้องการทำให้สภาพความเป็นจริงสอดคล้องกับบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ น่าจะเป็นเหตุผลรอง เนื่องจากแม้ว่านายอาเบะจะเห็นความจำเป็นของการดำรงอยู่ของกองกำลังป้องกันตนเองอย่างถูกต้องตามกฎหมาย แต่นายอาเบะก็พยายามปรับการตีความรัฐธรรมนูญใหม่ ซึ่งสวนทางกับบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญและสร้างความคลุมเครือมากขึ้นกว่าเดิม

อนึ่ง หลังจากที่ได้ประกาศความพยายามในการแก้ไขมาตรา 96 และนายอาเบะก็เฝ้ารอผลการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา โดยเขาได้กล่าวไว้ว่า การเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาจะเป็นตัวบ่งชี้สำคัญกว่าประชาชนสนับสนุนความพยายามในการแก้ไขรัฐธรรมนูญของเขาหรือไม่ ซึ่งเมื่อผลการเลือกตั้งปรากฏออกมาเช่นนี้ จึงเป็นการบ่งชี้ว่าประชาชนยังไม่เห็นด้วยกับนโยบายของเขา และเขาได้เลือกที่จะผลักดันให้มีการปรับการตีความรัฐธรรมนูญ มาตรา 9 แทน แต่ต่อมาในเดือนพฤศจิกายน 2014 เขาก็ได้ประกาศยุบสภา อันมีสาเหตุเนื่องมาจากปัญหาเศรษฐกิจของประเทศ ดังนั้น เมื่อเป็นเช่นนี้ จึงอาจกล่าวได้ว่า นายอาเบะไม่สามารถแก้ไขรัฐธรรมนูญ มาตรา 9 ได้สำเร็จภายในช่วงการดำรงตำแหน่งครั้งที่สองดังที่เคยกล่าวไว้ ซึ่งอุปสรรคสำคัญที่ทำให้ความพยายามในการแก้ไขมาตรา 9 ของนายอาเบะต้องสะดุด เนื่องจากปัจจัย ดังนี้

บริบทภายในประเทศ: มติมหาชนญี่ปุ่น

แม้ปัจจุบัน หลายฝ่ายเห็นด้วยกับการแก้ไขรัฐธรรมนูญ มาตรา 9 มากขึ้น ดังที่นายอาเบะมั่นใจในระดับหนึ่งจนประกาศความพยายามที่จะแก้ไข แต่ความพยายามของเขาก็ยังคงเผชิญอุปสรรคสำคัญที่สุด นั่นคือ มติมหาชนในประเทศที่ยังคัดค้านอยู่เป็นส่วนใหญ่ ดังที่ปรากฏจากผลการสำรวจความเห็นของประชาชนเกี่ยวกับมาตรา 9 ที่ผลสำรวจส่วนใหญ่ของสำนักต่าง ๆ ปรากฏว่า ประชาชนไม่สนับสนุนความพยายามของนายอาเบะ โดยผลสำรวจของ The Asahi Shimbun ในช่วงเดือนมีนาคม-เมษายน 2013 ประชาชนผู้ตอบแบบสอบถามเห็นด้วยกับการแก้ไขมาตรา 9 32% ไม่เห็นด้วย 52% ของจำนวนผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด ซึ่งมีทิศทางเช่นเดียวกับ The Nikkei ที่สำรวจในช่วงระยะเวลาใกล้เคียงกัน โดยร้อยละ 38 เห็นด้วย และร้อยละ 54 ไม่เห็นด้วย ต่อมา ช่วงต้นถึงกลางปี 2014 ผลการสำรวจจาก The Asahi Shimbun และ The Tokyo Shimbun ก็ปรากฏผลเช่นเดียวกัน โดยผลสำรวจของ The Asahi Shimbun ปรากฏว่า เห็นด้วยร้อยละ 29 ไม่เห็นด้วยร้อยละ 64 และผลสำรวจของ The Tokyo Shimbun เห็นด้วยร้อยละ 24 ไม่เห็นด้วยร้อยละ 62 ซึ่งเป็นตัวเลขที่ใกล้เคียงกันมาก (The China Post, 2014) ในกรณีนี้ เมื่อสำรวจความเห็นของประชาชนว่าเพราะเหตุใดจึงยังไม่เห็นด้วยกับความพยายามของนายอาเบะ พบว่า ประชาชนเริ่มระแวงในความพยายามที่เร่งรัดของอาเบะ โดยเฉพาะนักการเมืองที่ความเห็นแตกแยกและฝ่ายซ้ายในประเทศระแวงว่าความพยายามนี้เป็นไปเพื่อบรรลุเป้าหมายของฝ่ายขวาเอง ในขณะที่เหตุผลสำคัญที่สุดก็คือ ประชาชนให้ความสนใจกับชีวิตประจำวันของพวกเขามากกว่า พวกเขา mong ว่านายอาเบะควรให้ความสำคัญกับการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจและตอบสนองสิ่งที่ประชาชนต้องการก่อนที่จะไปผลักดันการแก้ไขรัฐธรรมนูญที่เป็น

เรื่องไกลตัว (Yoshida, 2015) อนึ่ง ปัญหาเศรษฐกิจของญี่ปุ่นที่ตกต่ำมานานกว่าสองทศวรรษ ทำให้นายอาเบะประกาศใช้มาตรการฟื้นฟูเศรษฐกิจที่เรียกว่า “อาเบะโนมิกส์” (Abenomics) ในช่วงแรกสามารถกระตุ้นเศรษฐกิจได้ค่อนข้างดี แต่ต่อมาก็เริ่มไม่ประสบผลสำเร็จเมื่อมีการปรับขึ้นภาษีผู้บริโภค สถานการณ์เศรษฐกิจย่ำแย่ลง จนกระทั่งนายอาเบะประกาศยุบสภาในเดือนพฤศจิกายน 2014 ซึ่งเหตุผลทางเศรษฐกิจที่ประชาชนต้องการเห็นรัฐบาลแก้ไขก่อนเป็นอันดับแรกนั้น ตอกย้ำออกมาในรูปของผลสำรวจอีกครั้ง เมื่อนายอาเบะรับเลือกตั้งกลับมาใหม่ในอีกหนึ่งเดือนถัดมา โดย The Asahi Shimbun ทำการสำรวจระหว่างวันที่ 15-16 ธันวาคม 2014 พบว่าร้อยละ 30 ของผู้ตอบแบบสำรวจให้ความสำคัญกับเรื่องเศรษฐกิจและการว่างงาน มีเพียงร้อยละ 3 เท่านั้นที่ต้องการให้รัฐบาลแก้ไขรัฐธรรมนูญ (Yoshida, 2015) นอกเหนือจากนี้ เหตุผลสำคัญอีกเหตุผลหนึ่งก็คือ บรรทัดฐานในการยึดมั่นหลักการสันติภาพได้ฝังรากลึกอยู่ในสังคมญี่ปุ่นแล้ว มีประชาชนสูงวัยที่วิพากษ์วิจารณ์ถึงการที่นายอาเบะไม่เคยมีประสบการณ์ในช่วงสงครามจึงมองภาพความโหดร้ายไม่ออก พวกเขากลัวว่าการแก้ไขรัฐธรรมนูญ มาตรา 9 จะนำพาประเทศเข้าสู่สงครามอีกครั้ง ในขณะที่ประชาชนญี่ปุ่นส่วนใหญ่ก็ยังคงภูมิใจที่มีรัฐธรรมนูญฉบับสันติภาพฉบับเดียวในโลกที่ทำให้ประเทศปราศจากสงครามมาเกือบ 7 ทศวรรษ พวกเขา mong ว่าหลักการสันติภาพไม่เพียงบังเกิดผลแต่ในสังคมญี่ปุ่น แต่หลักการสันติภาพของรัฐธรรมนูญนี้ ถูกใช้เป็นเครื่องมือระหว่างประเทศในการลดการใช้การเพิ่มกำลังทหาร ส่งเสริมการป้องกันความขัดแย้งที่จะเกิดขึ้น และส่งเสริมหลักการเขตปลอดอาวุธนิวเคลียร์ (nuclear-weapon-free zones) และยังคงส่งเสริมหลักการสำคัญอื่นๆ ในโลกอีกมากมาย ไม่เพียงเท่านั้น พวกเขา mong ว่ามาตรา 9 ได้สร้างเสถียรภาพในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ออกมายาว

นานกว่า 6 ทศวรรษ และหากมีการเปลี่ยนแปลงใด ๆ พวกเขาเกรงว่าจะทำให้เกิดความตึงเครียดขึ้นในภูมิภาคได้ โดยเฉพาะในความสัมพันธ์กับจีนและเกาหลีใต้

บริบทภายนอกประเทศ: ปฏิกริยาของประเทศเพื่อนบ้านที่มีต่อการขยายบทบาททางทหารของญี่ปุ่น

ถึงแม้ว่านายอาเบะพยายามอธิบายถึงแนวทางการความมั่นคงของเขาว่าเป็นไปเพื่อปกป้องความมั่นคงของชาติจากภัยคุกคามในปัจจุบันที่ญี่ปุ่นต้องเผชิญ โดยเฉพาะภัยคุกคามจากการเติบโตของกองทัพจีนที่ขยายขนาดขึ้นอย่างรวดเร็ว และอาจส่งผลกระทบต่อสถานการณ์ข้อพิพาทหมู่เกาะเตียวหยู/เซนคาวกุ และภัยคุกคามบริเวณคาบสมุทรเกาหลีจากการฉีกรัฐธรรมนูญและทดลองอาวุธที่มีอนุภาคนิวเคลียร์สูงของเกาหลีเหนือ นอกจากนี้ เขายังได้อธิบายว่าความพยายามของเขานั้นมีความมุ่งหมายที่จะสร้างสังคมโลกที่เป็นอิสระปราศจากความทุกข์ทรมานจากการทำลายล้างโดยสงคราม และให้คำมั่นสัญญาว่าญี่ปุ่นจะไม่กลับไปสู่หนทางแห่งสงครามอีก แต่กระนั้นก็ตามความบอบช้ำและประสบการณ์เลวร้ายจากการทหารของญี่ปุ่นในช่วงสงคราม ช่วงระหว่างปี 1910-1945 ที่ประเทศเพื่อนบ้านอย่างจีนและเกาหลีต้องประสบก็ทำให้ชาวจีนและชาวเกาหลีฝังใจ และมองว่าญี่ปุ่นไม่เคยสำนึก ดังนั้น ปฏิกริยาของเพื่อนบ้านที่มีต่อการขยายบทบาททางการทหารของญี่ปุ่นจึงเป็นไปในลักษณะต่อต้านอย่างชัดเจน โดยจีนเฝ้ามองการเป็นพันธมิตรทางการทหารระหว่างญี่ปุ่นและสหรัฐอเมริกาอย่างหวาดระแวง จีนต่อต้านการขยายบทบาททางการทหารของญี่ปุ่น ทั้งในแง่ประวัติศาสตร์ที่มองว่าญี่ปุ่นไม่เคยสำนึกและต้องการกลับไปสู่ลัทธิทหารอีกครั้ง และในแง่ความมั่นคงที่การขยายบทบาททางการทหารของญี่ปุ่นไม่เป็นผลดีต่อกรณีพิพาทดินแดนหมู่เกาะระหว่างกัน โดยเมื่อคณะรัฐมนตรีนายอาเบะเห็น

ชอบให้ปรับการตีความมาตรา 9 นายสี จิ้นผิง (Xi Jinping) ก็ได้ออกมาตำหนิอย่างเปิดเผย โดยกล่าวว่าต่อต้านการดำเนินการใด ๆ ของรัฐบาลญี่ปุ่นที่จะทำให้ภูมิภาคไม่สงบสุข ในส่วนของเกาหลีใต้ก็มีท่าทีคล้ายกับจีน ทั้งมีภูมิหลังประวัติศาสตร์ช่วงสงครามและกรณีพิพาทดินแดนหมู่เกาะ ซึ่งการขยายบทบาททางการทหารของญี่ปุ่นก็ทำให้เกาหลีใต้ไม่พอใจอย่างมาก โดยเมื่อคณะรัฐมนตรีของนายอาเบะเห็นชอบให้ปรับการตีความรัฐธรรมนูญ ประธานาธิบดีปาร์ค กึนเฮย (Park Geun-hye) กล่าวว่าญี่ปุ่นกำลังเดินกลับไปสู่อดีต ซึ่งจะทำให้สถานการณ์ในภูมิภาคตึงเครียดมากขึ้นและไม่เป็นผลดีต่อความสงบสุขของภูมิภาค ในส่วนของเกาหลีเหนือ ก็เป็นอีกประเทศที่มีปฏิกริยาก่อนข้างรุนแรงกับการขยายบทบาททางการทหารของญี่ปุ่น ดังที่ฝ่ายความมั่นคงและรัฐบาลของเกาหลีเหนือได้ใช้คำพูดที่ดูดันต่อนโยบายความมั่นคงของนายอาเบะว่านายอาเบะกำลังเติมเชื้อไฟเรื่องภัยคุกคามจากขีปนาวุธและนิวเคลียร์จากเกาหลีเหนือเพื่อส่งเสริมการขยายบทบาททางการทหารของญี่ปุ่น และในส่วนของรัสเซีย แม้ว่าไม่ได้ประทับใจกับลัทธิทหารที่โหดร้ายของญี่ปุ่นเหมือนกับจีนและประเทศในคาบสมุทรเกาหลี แต่รัสเซียก็มีประเด็นพิพาทดินแดนหมู่เกาะคูริลใต้ (Southern Kuril) กับญี่ปุ่น ซึ่งเมื่อประกอบรวมกับการเป็นพันธมิตรทางการทหารกับสหรัฐอเมริกา ก็ทำให้รัสเซียไม่อาจเพิกเฉยต่อการขยายบทบาททางการทหารของญี่ปุ่นได้

ท่าทีของประเทศเพื่อนบ้านมีความสำคัญต่อการดำเนินนโยบายของญี่ปุ่น เนื่องจากภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เป็นภูมิภาคที่มีความเชื่อมโยงกันสูงมากทางเศรษฐกิจ แต่ละประเทศต่างเป็นคู่ค้าสำคัญในลำดับต้น ๆ ของกันและกัน โดยในปี 2013 ญี่ปุ่นมีจีนและเกาหลีใต้ เป็นคู่ค้าสำคัญ ญี่ปุ่นส่งออกไปจีนเป็นอันดับสองรองจากสหรัฐอเมริกา ส่งออกไปเกาหลีใต้เป็นอันดับสาม ในขณะที่ญี่ปุ่นนำเข้าจากจีนเป็นอันดับ

หนึ่ง นำเข้าจากเกาหลีใต้เป็นอันดับเจ็ด ในส่วนของประเทศจีนก็ส่งออกไปที่ญี่ปุ่นเป็นอันดับสาม และนำเข้าจากญี่ปุ่นเป็นอันดับสอง และสำหรับเกาหลีใต้ ส่งออกไปญี่ปุ่นเป็นอันดับสาม และนำเข้าจากญี่ปุ่นเป็นอันดับสอง (Observatory of Economic Complexity, 2014) ซึ่งเมื่อมีความโยงและพึ่งพากันสูงมากเช่นนี้แล้วก็ส่งผลกระทบต่อความพยายามของนายอาเบะที่ไม่อาจละเลยและไม่อาจดำเนินนโยบายใดๆ อันจะกระทบต่อความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจ ดังเช่นที่ความเป็นชาตินิยมของนายอาเบะได้สร้างความเสียหายให้กับผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจมาแล้ว เมื่อเขาเดินทางเยือนศาลเจ้ายาสุคุนิ ทำให้แรงงานจีนในโรงงานญี่ปุ่นมีการนัดหยุดงานประท้วง ธุรกิจร้านอาหารและบริการอื่นๆ ของนักลงทุนญี่ปุ่นต้องชะงักชั่วคราว รัฐบาลจีนเพิ่มมาตรการนำเข้าสินค้าจากญี่ปุ่น ซึ่งสร้างความเสียหายเป็นจำนวนมาก เป็นต้น และในช่วงหลังเมื่อนายอาเบะตระหนักถึงความตึงเครียดที่กระทบต่อความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจ เขาได้เริ่มปรับนโยบายที่แข็งกร้าวต่อประเทศเพื่อนบ้านให้อ่อนลง ดังจะเห็นได้จาก การที่เขาเป็นฝ่ายขอเข้าพบผู้นำจีนระหว่างการประชุม APEC ที่กรุงปักกิ่งในช่วงเดือนพฤศจิกายน 2014 ทั้งนี้ นอกจากผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจแล้ว นายอาเบะก็ต้องตระหนักถึงความตึงเครียดในภูมิภาคที่อาจนำมาซึ่งการสะสมกำลังอาวุธร้ายแรงและการประทะกันของกองกำลังในบริเวณดินแดนข้อพิพาท โดยปัจจุบัน การเร่งเพิ่มศักยภาพทางการทหารได้ทำให้ประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มีศักยภาพทางการทหารติด 1 ใน 10 ของโลก ในปี 2014 รัสเซียมีความแข็งแกร่งทางการทหารเป็นอันดับสองของโลก จีนตามมาเป็นอันดับสาม เกาหลีใต้ อันดับเก้า และญี่ปุ่นอันดับสิบ ในขณะที่เกาหลีเหนือติดอันดับสามสิบห้า (Global Firepower, 2014)

จากที่กล่าวมา จึงสรุปได้ว่าอุปสรรคที่เกิดจากบริบทภายในประเทศ นั่นคือ มติมหาชนชาว

ญี่ปุ่น และอุปสรรคที่เกิดจากภายนอกประเทศ นั่นคือ ปฏิภานของประเทศไทยเพื่อนบ้านที่มีต่อการขยายบทบาททางการทหารของญี่ปุ่น เป็นอุปสรรคสำคัญที่ทำให้ความพยายามในการแก้ไขรัฐธรรมนูญ มาตรา 9 ของนายอาเบะมีโอกาสสำเร็จน้อย

บรรณานุกรม

- ชาญวิทย์ ชัยกันต์. (2550). ความพยายามของญี่ปุ่นในการแก้ไขบทบัญญัติมาตรา 9 แห่งรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน. *Japan Watch Project*, 1 (5).
- ไชยวัฒน์ คำชู. (2549). *นโยบายต่างประเทศญี่ปุ่น ความเปลี่ยนแปลงและความต่อเนื่อง*. กรุงเทพฯ: เลคแอนด์พาร์เท่น
- ชีวินท์ สุพทุทธิกุล. (2556). *รัฐธรรมนูญมาตรา 9 : กระบวนการพิทักษ์รักษาและวิวัฒนาการ (ทศวรรษ 1940 - 2000)*. *คมขามูรี : รากฐานการเมืองญี่ปุ่น* (น. 59-94). กรุงเทพฯ : (ม.ป.พ.)
- ไพน์, บี เคน. สุรางค์ศรี ดันเสียงสม. (แปล). (2540). *อำนาจและเป้าหมายของญี่ปุ่นในโลกสมัยใหม่*. กรุงเทพฯ: ธรรมสาร
- ศิริพร วัชชวัลคุ. (2549). *ญี่ปุ่น : ประเทศที่กำลังเปลี่ยนแปลง*. กรุงเทพฯ: บพิธิการพิมพ์
- Global Firepower. (2014). *The complete global firepower list puts the military powers of the world into full perspective*. Retrieved December, 24, 2014, from <http://www.globalfirepower.com/countries-listing.asp>
- Observatory of Economic Complexity. (2014). *Learn more about trade*. Retrieved December, 20, 2014, from <http://atlas.media.mit.edu/profile/country/rus/>

- Stockholm International Peace Research Institute. (2014). *SIPRI military expenditure database*. Retrieved December, 20, 2014, from http://www.sipri.org/research/armaments/milex/milex_database/milex_database
- The China Post. (2014). *42 percent of Japanese favor constitutional amendment: poll*. Retrieved January, 3, 2015, from <http://www.chinapost.com.tw/asia/japan/2014/03/17/402971/42-percent.htm>
- The Economist. (2013). *Japan's constitution, back to the future*. Retrieved December, 20, 2014, from <http://www.economist.com/news/asia/21578712-shinzo-abes-plan-rewrite-japans-constitution-running-trouble-back-future>
- The Prime Minister and His Cabinet. (2014). *Cabinet decision on development of seamless security legislation to ensure Japan's survival and protect its people*. Retrieved December, 26, 2014, from http://japan.kantei.go.jp/96_abe/decisions/2014/___icsFiles/afieldfile/2014/07/03/anpohosei_eng.pdf
- Waseda Bulletin of Comparatives Laws. (2007). Major legislation & treaties. *Waseda Bulletin of Comparatives Laws*, 27. Retrieved December, 20, 2014, from <http://www.waseda.jp/hiken/jp/public/bulletin/pdf/27/ronbun/A02859211-00-000270053.pdf>
- Yoshida, R. (2012, December 26). Formed in childhood, roots of Abe's conservatism go deep. *The Japan Times*. Retrieved January, 3, 2015, from <http://www.japantimes.co.jp/news/2012/12/26/national/formed-in-childhood-roots-of-abes-conservatism-go-deep#.VRu3qfyUes0>
- Yoshida, R. (2015, January 2). As Abe pulls to the right, few go with him. *The Japan Times*. Retrieved January, 3, 2015, from <http://www.japantimes.co.jp/news/2015/01/02/national/as-abe-pulls-to-the-right-few-go-with-him/#.VRu8P-PyUes1>